

Наставно-научном већу Филозофског факултета, Београд

На редовној седници Одељења за историју уметности Филозофског факултета у Београду, одржаној 27. 03. 2020. изабрани смо у Комисију за оцену образложења теме докторске дисертације коју је поднео Вук Ф. Даутовић, МА, дипломирани историчар уметности. Задовољство нам је да Већу Филозофског факултета у Београду поднесмо следећи

Реферат о квалификовању кандидата и подобности предложене теме за докторску дисертацију

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Вук Даутовић је рођен 10. 08. 1977. у Београду. Дипломирао је на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду 2008. Мастер студије на Одељењу за историју уметности завршио је 2009. Тема мастер рада је "Уметничко обликовање и симболичка декорација путира код Срба у XIX веку." Вук Даутовић похађа докторске студије на Филозофском факултету Универзитета у Београду. Просечна оцена на докторским студијама је 10,00.

Вук Даутовић спада у најистакнутије студенте историје уметности. Његова интересовања су усмерена ка проучавању уметности и визуелне културе XIX века. Из ове области он је публиковао више научних радова, а учествовао је и на домаћим и међународним научним скуповима. Учествовао је у писању монографије о Саборној цркви у Врању, и један је од аутора у књизи Сакрална топографија Неготинске крајине. Своје научне радове Вук Даутовић је објављивао у научним часописима *El Prezente*, *Зборник Матице српске за ликовне уметности* и *Зборник Музеја примењене уметности*. Вук Даутовић је учесник више научних пројеката. Он је учесник у пројекту билатералне сарадње Србије и Словеније у 2012-2013: "Уметничка размена и креирање југословенског идентитета у визуелној култури 1848-1990: Србија- Словенија / Словенија-Србија." Учесник је и пројекта "Представе идентитета у уметности и вербално-визуелној култури

новог доба,” где је ангажован као истраживач-сарадник при Филозофском факултету Универзитета у Београду. Горе наведене активности и објављени радови Вука Даутовића показују његову посвећеност научним проучавањима српске и балканске уметности новог века и визуелне културе.

Докторска дисертација Вука Ф. Даутовића по насловом : ” **Уметност и литургијски ритуал: богослужбени предмети у српској визуелној култури 19. века,**“ обухвата 890 страна текста, са 820 пратећих илустрација, као и списак извора и литературе.

2. Предмет и циљ дисертације:

Предмет дисертације ” **Уметност и литургијски ритуал: богослужбени предмети у српској визуелној култури 19. века**” Вука Даутовића је истраживање богослужбених предмета у српској визуелној култури 19. века. Током 19. века, због повољних политичких околности, дошло је до обнове и успона црквеног живота код Срба, што је резултирало великом продукцијом богослужбених предмета за обновљене и изграђене православне храмове. Тада настају многобројни путири, дискоси, крстови и окована јеванђеља, који се уметнички обликују и израђују у домаћим и страним златарским радњама.

У досадашњој литератури није довољна пажња била посвећена проучавању богослужбених предмета. Они су се првенствено помињали у оквирима стилске анализе српске примењене уметности или као део црквених и манастирских ризница. У дисертацији се по први пут даје целовити увид у продукцију богослужбених предмета у српској визуелној култури, и анализира њихово визуелно обликовање и декорација у односу на њихову литургијску намену.

Циљ дисертације је да оствари увид у богослужбене предмете настале и коришћене у српским црквама, и покаже однос између њихове литургијске намене и визуелне декорације. Тиме се значајно проширују сазнања о српској визуелној култури 19. века, као и о улози и значају артифицираног визуелног изражавања у српској култури.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У предложеној докторској дисертацији истакнуте су четири основне хипотезе од којих ће се пошло у истраживању. Прва хипотеза је да је величајност литургијског обреда повезана са изгледом и декорацијом богослужбених предмета. Друга хипотеза је да су богослужбени предмети били веома поштовани у оквирима цркве, што је одређивало одабир материјала од којих су били израђивани. Трећа хипотеза је да су богослужбени предмети и њихова симболичка декорација били у функцији комуникације са верницима.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Садржај дисертације структуриран је у више поглавља: *Уводна разматрања, Културно- историјски контекст, Уметничко обликовање богослужбених предмета и црквена визуелна култура XIX века, Опремање цркава богослужбеним предметима и механизми патронаже, Уметнички обликовани предмети и литургијски ритуал, Улога литургијских предмета у материјализацији ритуала и Закључна разматрања.*

У оквиру поглавља *Културно-историјски контекст* разматра се живот српске цркве у XIX веку и износе основе за разумевање употребе богослужбених предмета. Следеће поглавље *Уметничко обликовање богослужбених предмета и црквена визуелна култура XIX века* анализира стилске токове и остварења најзначајнијих аутора богослужбених предмета. У њему се, у потпоглављима, обрађују напуштање касно барокног модела и окретање класицизму, усвајање бидермајера и централноевропског историзма, утицај историзма на домаће радионице и мајсторе друге половине XIX века, кујунција Тома Исидоровић из Крушева, мајстори београдског златарског и кујунцијског еснафа, златар Јован Николић, златар Никола Стоисилевић, питање православности и импорт руског националног стила, каснобарокна ретроспективност и обликовање богослужбених предмета у јужној Србији током XIX века, уметничка и индустријска израда богослужбених предмета крајем XIX века, златари Теофан Стеван Јефтовић и Рафаило Радован Пашковић, уметнички донети с краја XIX века, специјализоване радионице за производњу и трговину богослужбеним предметима и црквеним утварима Витомир Марковић и Павловић и Никола Ивковић.

Поглавље *Опремање цркава богослужбеним предметима и механизми патронаже* анализира процесе ктиторисања и прилагања богослужбених предмета српским црквама. У оквиру потпоглавља разматрају се пописи богослужбених предмета као извори за реконструкцију изгледа литургијског ритуала у XIX веку, јерархија, конзисторија и црквени тутори, хришћански владар и хијерархијска структура даривања, аспекти женске ктиторije, индивидуално мирско приложништво, еснафска ктиторija и патриотска удружења.

У поглављу *Уметнички обликовани предмети и литургијски ритуал* износи се се симболички значај и типологија богослужбених предмета у српским црквама XIX века. У потпоглављима анализирани су предмети према простору храма и њиховој симболичкој функцији. Најпрецизније се говори о распореду и симболичком значењу богослужбених предмета у олтару.

Посебно поглавље посвећено је анализи улоге литургијских предмета у материјализацији ритуала, па се говори о њиховој функцији током чина проскомидије, литургије оглашених, литургије верних, као и о специфичности архијерејске литургије.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Докторанд Вук Ф. Даутовић је научно истражио однос уметности и литургијског ритуала на примеру богослужбених предмета коришћених у српској црквеној култури током XIX века. Резултати његовог истраживања доносе бројна нова сазнања о употреби визуелне културе у српском и балканском друштву током XIX века. На тај начин његов научни допринос превазилази оквире предмета дисертације и доприноси бољем познавању српске визуелне културе у целини

6. Закључак:

Дисертација Вука Ф. Даутовића писана је стручно и на основу архивске грађе и научне литературе и са коришћењем савремених метода у проучавању визуелне културе. Представља оригинално научно дело и значајан допринос српској историографији о визуелној култури XIX века и по свему је урађена према одобреној пријави докторске дисертације.

Стога са великим задовољством закључујемо да су се стекли услови за одбрану дисертације, па предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета да овај реферат усвоји.

Потписи чланова комисије:

др Ненад Макуљевић, редовни професор,
Филозофски факултет у Београду

др Саша Брајовић, редовни професор,
Филозофски факултет у Београду

др Љиљана Стошић, научни саветник,

Београд 20. 11. 2020.

Балканолошки институт САНУ, Београд